

บทที่ 1

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

โรคหลอดเลือดสมอง (Cerebrovascular accident, CVA) เป็นโรคเรื้อรังทางระบบประสาทที่พบบ่อยที่สุดของผู้ป่วยโรคทางระบบประสาทที่รับไว้ในโรงพยาบาล (Principle, et.al.1997 อ้างในสุทธิดา, 2542) สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากหลอดเลือดในสมองอุดตัน ตีบ หรือแตกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือร่วมกัน อาการมักเกิดขึ้นทันทีทันใด โดยไม่มีอาการชักนำมาก่อน เมื่อมีพยาธิสภาพของหลอดเลือดจะทำให้เนื้อสมองขาดออกซิเจน มีการตายของเนื้อสมองและเสียหายที่ถ้าช่วยเหลือไม่ทันจะเสียชีวิต หรือแม้ว่าจะช่วยทัน ไม่เสียชีวิต ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมีความพิการหลงเหลืออยู่ จึงเป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และมีอันตรายการกลับเป็นซ้ำสูง(สุทธิดา, 2542)

ด้วยสภาวะแวดล้อม และวิถีชีวิตของคนไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ทำให้อุบัติการณ์การเกิดโรคหลอดเลือดสมองพบได้มากขึ้น จากการสำรวจผู้เจ็บป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองในประเทศไทย ที่รับไว้เป็นผู้ป่วยในระหว่างปี พ.ศ. 2538-2540 พบว่ามีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากอัตรา 57.74 คนต่อประชากร 100,000 คน เป็น 75 คนต่อประชากร 100,000 คน (สถิติการเจ็บป่วยของกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2541) ผู้ป่วยเหล่านี้ต้องได้รับการรักษา และดูแลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน จึงยังคงเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ ทั้งนี้เพราะการป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง ส่งผลให้ผู้ป่วยมีความบกพร่องในการช่วยเหลือตนเอง ไม่สามารถทำกิจกรรม และกิจวัตรประจำวันได้เหมือนเดิม นอกจากนี้ยังมีภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากการเป็นโรคนี เช่น การติดเชื้อระบบทางเดินปัสสาวะ การติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ แผลกดทับ การหดรัดของกล้ามเนื้อ ข้อติดแข็ง ปัญหาการสื่อสารและอื่น ๆ ทำให้ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต้องพึ่งพาผู้อื่นเสมอ ไม่มากก็น้อย ส่งผลต่อผู้ป่วยเองและผู้ให้การดูแล ถ้าผู้ป่วยช่วยตัวเองได้มากก็กระทบต่อผู้ดูแลน้อย ถ้าช่วยตัวเองได้น้อยจะกระทบต่อผู้ดูแลมาก ภาวะที่ต้องพึ่งพาผู้ดูแลมากจะเป็นภาระหนักอย่างยิ่งของผู้ดูแล ทำให้ผู้ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลต้องปรับบทบาท และวิถีชีวิตของตนเอง เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสุขภาพของผู้ดูแล ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (Dorsey & Vaca, 1998)

จากความสำคัญของปัญหาที่เกิดจากโรคหลอดเลือดสมอง ทำให้มีผู้สนใจศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ในหลายแง่มุมเพื่อให้ได้องค์ความรู้มาพัฒนางานด้านสาธารณสุข พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาวิจัยกันเป็นจำนวนมาก แต่การไขปริศนาจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ และไม่เห็นความสำคัญของการนำมาใช้ อาจจะเป็นเนื่องด้วยความจำกัดของกลุ่มตัวอย่าง แบบแผนการวิจัย การสรุปผลการวิจัย ผลงานวิจัยอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย และขาดการประสานร่วมกัน ไม่ได้บทสรุปที่

สำคัญเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สัมพันธ์กันของงาน วิจัยแต่ละชิ้น ทำให้งานวิจัยที่มีอยู่ไม่สามารถนำไปใช้ หรือได้รับความสนใจนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง (Lou Van Cott, 1991) คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสำรวจ และรวบรวมงานวิจัยที่มีอยู่ ทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากความรู้เดิม ว่างานวิจัยที่มีอยู่เดิมเป็นอย่างไร ครอบคลุมด้านใด มีองค์ความรู้ใดเกิดขึ้นบ้าง ทิศทางการวิจัยที่จะดำเนินต่อไป โดยทำการศึกษาในช่วง 15 ปี ที่มีการเพิ่มของการเกิดโรค และมีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าควบคู่กันไป และนำความรู้ที่ได้มาขยายงานวิจัยที่ผ่านมา และกำหนดแนวทางในการวิจัยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดทำทสรุปรวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-ปี พ.ศ. 2543
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองด้วยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ
3. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยส่วนที่ไม่สามารถสังเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณได้โดยใช้การสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (วิเคราะห์เนื้อหา)
4. เพื่อสรุปภาพรวมขององค์ความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบในการสังเคราะห์งานวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-ปี พ.ศ. 2543 จำนวน 39 เรื่อง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 35 เรื่อง วิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 4 เรื่อง ซึ่งการสังเคราะห์แยกกระทำเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ส่วนที่สองเป็นการสังเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ในส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 4 เรื่อง และงานวิจัยเชิงปริมาณที่ผู้วิจัยเสนอข้อมูลแบบบรรยายสั้น ๆ หรือผู้วิจัยนำเสนอคำสถิติแต่ไม่ครบถ้วน เพียงพอต่อการสังเคราะห์งานด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณอีก 8 เรื่อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานวิจัย
2. ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพการทำวิจัยเกี่ยวกับผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางการทำวิจัยต่อไป

นิยามศัพท์

งานวิจัย หมายถึง งานวิจัยทางการแพทย์ที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยมีการดำเนินการสำเร็จเรียบร้อย ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2543 มีรายงานฉบับสมบูรณ์ทั้งที่ตีพิมพ์เผยแพร่และไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง หมายถึง ผู้ป่วยที่มีพยาธิสภาพของหลอดเลือดสมอง และมีปัญหาด้านร่างกายและจิตใจ

ผู้ดูแล หมายถึง ผู้ที่รับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายในการรักษา ผู้ให้การดูแลเกี่ยวกับสุขอนามัย และกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วย การช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ป่วย รวมถึงการพยาบาล ทั้งที่โรงพยาบาลและที่บ้าน

การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึงการวิเคราะห์รายงานการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์อภิमान และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา